



Házy Erzsébet és Útő Endre (*Bojár Sándor felvételei*)

A megzenésített Raszkolnyikov

A „Bűn és bűnhődés”, Dosztojevskij csodálatos regénye, nemzedékek örökségeként már az életérzésünknek hiányozhatatlan része és a sors-szemléletünkétől szinte elválaszthatatlan. Tökéletes egész, sem meg nem toldható, sem nem csökkenthető. De mert bőséges ihletanyag és erőforrás, ezért kimeríthetetlenül taglalható és felaprózható – még zeneileg is.

Petrovics Emil egész estét betöltő, háromfelvonásos operát komponált a Raszkolnyikov-témára, Maár Gyulának a regényből szerkesztett szövegkönyvére. Nagy feladatot tűzött maga elé, de merész vállalkozását indokoltan támogatta alapos zenei felkészültsége, változatos hangzáselezőközeinek

nagy készlete s leleményes használata. A kifejezésnek áttételesen, idő-tér egységesítő sűrítésével kísérletező sugalmazásához Anton Webern segítségét vette igénybe. De nem ragaszkodik a szeriális zene szigorú szabályaihoz, engedményeket tesz a közérthetőség és dallamosság kedvéért.

Petrovics gondos szerkesztése, élénk képzettársítása, széles körű műveltsége, fogékonysága a finom lélektani elemzés iránt, érzékenysége a lényeg felismeréséhez és kiemeléséhez, olyan figyelemre méltó képességek, amelyek a termékenység jellegzetes vonásai. Petrovicsot némileg kötik olyan meggondolások, hogy uralkodó korsellemünk talán előnyben részesíti még a hűvös tárgyilagossá-

got, az inkább száraz, racionális közlési formát, és idegenkedik a romantikus szárnyalástól, mert a legkisebb érzékenyülést, lírai pihenőt elterelő elernyedésnek, az éberség lankadásának értelmezi. Ezért valósággal elfojtja szívhangjait, mintha restellnie kellene, hogy meleg közvetlenséggel, őszinte örömmel dalolni volna kedve. Bizonyosra vehető, hogy zenei vénájának még meglepetéseket tartogató megnyilvánulásai lírájának le nem fékezett, szabadon kiáradó kibontakozásától remélhetők.

Operájában éppen azok a jelek a leghatásosabbak, ahol az érzések hangsúlyozása elkerülhetetlen (Koldusasszony éneke, Szonja monológja). A mű, tárgyánál fogva, azonban a gondolatok, a vivódó töprengések szövődményes drámája. Ezt a megállás nélküli belső folyamatot zeneileg meggyőzően nyomon követni ugyancsak nehéz, ha ugyan nem lehetetlen feladat. Petrovics rugalmasságát és megakaszthatatlan, zökkenéstelenül célhoz érő zenéjét dicséri a magabiztosság, hogy őszinte lelkességgel élte bele magát Dosztojevskij felülmúlhatatlan lélekábrázolásába.

Mikó András rendezése a színpadon megelevenedő regénykivonatot – az idő és a tér összeolvadását áttekinthetően érzékeltető színpadon – a cselekmény kifejléséig szabatosan pergeti le a néző előtt. A kettős szereposztásban színre került operát Útő Endrével (Begányi Ferencsel) és Házy Erzsébettel (Sudlik Máriával) az élén, a közreműködő énekművészek hosszú sora vitte sikerre.

Hayts Géza

Útő Endre és Delly Rózi

